

Steunpunt Drenthe: een project dat niet kan mislukken

MATH BERKERS

Het experiment 'Steunpunt voor de Monumentenzorg' had voor Drenthe niet op een gunstiger tijdstip kunnen komen. Op dit moment is er een gemeentelijke herindeling in voorbereiding. Monumentenzorg is een van de vele beleids-terreinen die in dit kader opnieuw gestructureerd moeten worden. De afspraak is al gemaakt dat de conclusies van het proefproject 'Steunpunt' als zwaarwegend advies zullen worden meegenomen. Maar dat is niet de enige reden, ook de Provincie Drenthe is met een omvangrijke reorganisatie bezig. Wat na deze reorganisatie de taak van de Provincie op het terrein van de monumentenzorg zal gaan worden, hangt ook voor een deel af van de resultaten van het proefproject.

Woning van de Maatschappij van Weldadigheid in Veenhuizen. (foto Math Berkers).

Drenthe is een van de drie provincies waar het experiment van start is gegaan. De andere twee zijn Gelderland en Noord-Brabant. In Drenthe wordt het 'provinciemodel' beproefd. Het uitgangspunt hierbij is dat de bestaande ondersteunende rol van de provincie wordt uitgebreid. Van daaruit wordt bekeken wat de bijdrage van de andere partners kan zijn. Projectleider van het experimentele Steunpunt Drenthe is *ing. Wim Postma*. Wim Postma is waarnemend hoofd Cultuur, Monumentenzorg en Educatie van de Provincie Drenthe. Monumentenzorg is voor Postma zeker niet het stiefkindje van deze trits: hij is al jaren lid van de Provinciale Commissie Drenthe van Heemschut.

Dat voor Drenthe de keus op het provinciemodel is gevallen, is koren

op de molen van Wim Postma. Het is nu alweer zo'n 6 jaar geleden dat ik in opdracht van de Provinciale Commissie Drenthe een onderzoek verricht heb naar de mogelijkheden om in Drenthe een organisatie voor stads- en dorpsherstel in het leven te roepen. Postma was een van de leden van de begeleidingscommissie. Ook toen al was hij een groot voorstander van een nauwere samenwerking tussen de verschillende organisaties en overheden op provinciaal niveau. Een samenwerking die toen, naar mijn idee, gestalte moest krijgen in een Drentse contactcommissie van monumentenorganisaties.

Herstelorganisatie

Intussen is in Drenthe inderdaad een herstelorganisatie opgericht, de Stichting Drents Monument, maar ik

wist niet hoe het afgelopen was met mijn voorstel voor een Drentse contactcommissie. Ons eerste gespreksonderwerp lag dus voor de hand. Wim Postma: 'De Stichting Drents Monument bestaat nu alweer een paar jaar, maar functioneert niet zoals het zou moeten. In de praktijk blijkt de Stichting toch te veel terug te vallen op de kennis en mankracht van de Provincie. Dit is op dit moment één van de knelpunten in de Drentse monumentenwereld. Een contactcommissie is nooit van de grond gekomen. Heemschut heeft dit toentertijd wel geprobeerd. Maar met name voor de andere monumentenorganisaties was het nut van zo'n commissie niet duidelijk. Achteraf gezien had het ook niet gekund: zo'n commissie had eenvoudig ook niet over de nodige know how en mankracht kunnen beschikken om zo'n centrale rol te spelen. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan het geven van adviezen aan gemeenten en provincie en het opzetten van een informatie-systeem voor de monumentenzorg. Daarom ben ik ook blij dat Drenthe aan het proefproject kan meedoen. Nu zijn de middelen wel beschikbaar.'

Het is natuurlijk niet alleen het functioneren van de Stichting Drents Monument of het ontbreken van een contactcommissie waardoor Drenthe proefprovincie is geworden. Wim Postma hoopt dat dit proefproject alle organisatorische problemen ten aanzien van het onderhoud en het herstel van de monumenten aan het licht brengt. Verder zijn er knelpunten in de samenwerking tussen de verschillende overheden en is de taakverdeling tussen de bestaande organisaties niet optimaal. Een zeker niet onbelangrijke reden is dat het provinciemodel goed aansluit bij de Drentse praktijk: ondanks alle bezuinigingen van het afgelopen decennium heeft de Provincie Drenthe haar eigen monumentenbeleid gecontinueerd en uitgebouwd.

Het Drentse proefproject valt onder de verantwoordelijkheid van de Provincie. Met de feitelijke uitvoering is een projectgroep belast. In deze projectgroep zitten vertegenwoordi-

gers van de Rijksdienst, de Provincie en de gemeenten. Het project wordt begeleid door de Provinciale Monumentencommissie. Om het draagvlak voor het project te vergroten is voor dit doel de Provinciale Monumentencommissie uitgebreid met leden van de verschillende monumentenorganisaties, waaronder Heemschut.

De projectgroep gaat eerst inventariseren welke taken er op dit moment verricht worden. Daarna wordt gekeken naar de verschillende samenwerkingsmogelijkheden. Tot slot wordt een besluit genomen over een mogelijk samenwerkingsverband. Het is de bedoeling dat de verschillende organisaties hierin ondergebracht gaan worden. Dit hoeft niet te betekenen dat alle Drentse monumentenorganisaties letterlijk onder één dak komen te zitten: er komt een herkenbaar steunpunt met een eigen secretariaat. Waar het om gaat, is dat alle kennis en expertise die in de provincie aanwezig zijn, in dit steunpunt gebundeld worden. Het steunpunt zou dan bijvoorbeeld de taken van de Provinciale Monumentencommissie over kunnen nemen. Wim Postma sluit niet uit dat dit in de praktijk kan gaan betekenen dat de monumentenambtenaren van de Provincie overgeplaatst worden naar het steunpunt.

Cultuurhistorische hoofdstructuur

Maar het gaat niet alleen om een efficiëntere organisatie en een betere samenwerking. Een van de hoofddoelstellingen van het experiment is het ontwikkelen van een beleid inzake behoud en versterking van een cultuurhistorische hoofdstructuur. Wim Postma licht deze, op het eerste gezicht erg cryptische, doelstelling aan de hand van een voorbeeld toe:

‘Kijk, in Drenthe hebben we ongeveer 1100 Rijksmonumenten, 600 Provinciale Monumenten, 32 beschermde stads- en dorpsgezichten en 2500 karakteristieke boerderijen met een rieten dak. En daar zijn sinds kort ook nog 4500 MIP-panden bijgekomen. Je moet je dan gaan afvragen wat de samenhang is tussen al deze objecten. Dat kan alleen maar door structuren te onderscheiden. Neem bijvoorbeeld de oude klinkerwegen die Drenthe nog heeft. We zijn met behulp van een oude kaart gaan kijken hoe vroeger de situatie was en dan blijkt dat de meeste doorgaande routes verdwenen zijn. Deze doorgaande routes liepen van dorp naar dorp en aan deze wegen lagen de havezathen. Door deze routes te herstellen ontstaat er een samenhang. Het is hierdoor mogelijk prioriteiten te stellen, bijvoorbeeld prioriteiten in het belang van het cultuurtoerisme.’

Veenhuizen

Een ander voorbeeld dat Wim Postma noemt is Veenhuizen: ‘Veenhuizen staat als kolonie van de Maatschappij van Weldadigheid niet op zich zelf. We proberen de relatie aan te geven met de andere koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid zoals Willemsoord en Frederiksoord. Maar je kunt ook denken aan de verschillende dorpstypen die Drenthe rijk is. Als je geconstateerd hebt dat bijvoorbeeld Annerveenschkanaal een schoolvoorbeeld is van een veenkoloniaal ontginningsdorp, dan is de betekenis van het dorp groter geworden. Het gaat dus steeds om de context van een monument, het gaat om de samenhang.’

De werkgroep is voortvarend aan de slag gegaan. Rond de jaarwisseling moeten de organisatie en de taken duidelijk zijn. Het jaar daarna wordt het steunpunt concreet opgezet. Tot nu toe is iedereen in Drenthe enthousiast. ‘Ons streven is eenvoudig: een verbetering van de huidige situatie’, zo besluit Wim Postma, ‘we gaan ervoor zorgen dat het steunpunt goed functioneert en dat is de beste garantie dat het project gecontinueerd gaat worden. Het tijdstip kan niet beter, het moet dus lukken.’

Math Berkers is geograaf te Raalte